Rolnictwo Zrównoważone

PLAN STRATEGICZNY WPR – UWAGI I PROPOZYCJE
Polskiego Stowarzyszenia Rolnictwa Zrównoważonego „ASAP”

EKOSCHEMATY

I 4.2

Ekoschemat - Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt"

Propozycja zmiany:
Jednym z warunków przyznania płatności w ramach tego ES powinno być utrzymanie pH na odpowiednim dla TUZ poziomie adekwatnym do przypisanej do stanowiska kategorii agronomicznej gleby.

Uzasadnienie:
Nie ma możliwości osiągnięcia odpowiedniej bioróżnorodności bez zadbania o odpowiednie pH. Znaczna część gatunków runi pastwiskowej wypada, jeśli pojawiają się niekorzystne warunki glebowe. Pozostają w składzie tylko gatunki o niskiej wartości paszowej, małej smakowitości i strawności. Obieg materii w gospodarstwie zostanie zaburzony, a potencjał paszowy nie zostanie wykorzystany. Jego odtworzenie jest bardzo drogim, pracochłonnym i czasochłonnym procesem.

I 4.3

Ekoschemat - Międzyplony ozime/Wsiewki śródplonowe

Propozycja zmiany:
Jednym z warunków przyznania płatności w ramach tego Ekoschematu powinno być utrzymanie pH na odpowiednim poziomie adekwatnym do przypisanej do stanowiska kategorii agronomicznej gleby gwarantującym skuteczne tworzenie się i rozwój bakterii brodawkowych np. Rhizobium na korzeniach roślin.

Uzasadnienie:
Tylko w sprzyjających warunkach taka symbioza daje oczekiwane przez twórców tego Ekoschematu efekty. Możliwe będzie osiągnięcie celu tej interwencji tj. przede wszystkim poprawa jakości gleb, wzbogacenie gleby w substancję organiczną i składniki pokarmowe, ograniczenie erozji, przeciwdziałanie przesuszeniu gleb.

I 4.4

Ekoschemat – Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia / narzędzie FAST

Uwaga:
Narzędzie FaST nie może być jedynym wymaganym do używania przy tym ekoschemacie, ze względu na niewielkie praktyczne doświadczenie tego narzędzia. Według informacji Komisji Europejskiej ze strony https://fastplatform.eu/, pierwsza wersja tego narzędzia została udostępniona zaledwie w paru krajach UE dopiero w marcu 2021 r., a COVID-19 utrudnia realizację projektu. Co ważne, część polskich rolników stosuje już z powodzeniem inne rozwiązania cyfrowe do optymalizacji nawożenia w swoich gospodarstwach, które np. – w odróżnieniu od narzędzia FaST – są w stanie automatycznie pobierać dane z opryskiwaczy nawozów, co zapewnia wiarygodność tych danych. Obowiązek używania FaST będzie więc przez rolników postrzegany jako nieuzasadniona biurokracja. W związku z powyższym, narzędzie FaST może być ewentualnie działaniem rekomendowanym, a nie obowiązkowym.

Propozycja zmiany:
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego: Propozycja zapisu: (...) „Wariant z wapnowaniem: obejmuje opisany wyżej zakres podstawowy rozszerzony o zastosowanie wapnowania, którego potrzeba wynika z przeprowadzonych w ramach wariantu podstawowego badań gleby, przy czym wsparcie do wapnowania przysługuje do powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie o pH określonym w wynikach badań jako konieczne, potrzebne, wskazane lub ograniczone właściwe dla przypisanej kategorii agronomicznej gleby, na których wykonywany jest zabieg wapnowania. Wsparcie w zakresie wapnowania przysługuje w miarę potrzeb co roku w celu skutecznej i szybkiej poprawy stanu gleby”.

Uzasadnienie:
Oczywistym i znanym jest fakt, że stałe utrzymanie pH gleby na optymalnym poziomie skuteczniej wpływa na pobieranie składników pokarmowych z gleby oraz jej właściwości fizyczne, chemiczne i biologiczne niż stosowanie akcyjne raz na 4 lata. Przy tak rzadkim stosowaniu wapna uzyskujemy efekt sinusoidalnych wahań jej właściwości co powoduje ogromne straty w okresach spadku pH. Aktualnie dążymy do jak najbardziej precyzyjnego stosowania nawozów, a założenie wapnowania co 4 lata lub rzadziej wyraźnie temu przeczy. Kluczowe dla efektywności nawożenia NPK, Mg, S i innych składników mineralnych i organicznych jest ustabilizowanie warunków w glebie dla poprawy jej sprawności. Jeśli ten warunek nie zostanie zmieniony to cele wymienione dalej w tym programie nie zostaną osiągnięte. Należy pamiętać że przy dużych zaniedbaniach względem wapnowania niezbędna dawka wapnia potrzebna do zaaplikowania na 1 ha UR jest bardzo wysoka. Aktualne zalecenia agrotechniczne (IUNG- PIB) zmierzają do tego aby dawkę wapna podzielić i aplikować sukcesywnie przy okazji kolejnych zabiegów agrotechnicznych i w kolejnych sezonach. Wówczas unikamy zaburzeń w biologicznych, chemicznych i fizycznych funkcjach gleby.

Utrzymanie pH na poziomie odpowiednim dla danej kategorii agronomnicznej gleby jest fundamentalnym zabiegiem w agrotechnicznym przed wszystkimi innymi. Aktualne dane GUS na podstawie przebadanych 1 678 048 próbek w latach 2016-2019 wskazują, że areał gleb sklasyfikowanych jako bardzo kwaśne, kwaśnych i lekko kwaśnych wynosi łącznie 73%. Natomiast potrzeby wapnowania sklasyfikowane jako konieczne, potrzebne, wskazane i ograniczone dotyczą 69%. Oznacza to, że przy areale UR w Polsce 14 682 000 ha, areał gleb objęty programem powinien wynosić 10 130 000 ha.

I 4.5

Ekoschemat - Zróżnicowana struktura upraw

Propozycja zmiany:

Jednym z warunków przyznania płatności w ramach tego Ekoschematu powinno być utrzymanie pH na odpowiednim poziomie adekwatnym do przypisanej do stanowiska kategorii agronomicznej gleby. Da to szansę na utrzymanie się 20% gatunków roślin mających pozytywny wpływ na bilans glebowej materii organicznej (m.in. rośliny bobowate) w strukturze zasiewów.

Uzasadnienie:

Wówczas dopiero możliwe będzie osiągnięcie celu interwencji jakim jest poprawa jakości gleby i potrzeba odbudowy materii organicznej poprzez zwiększenie udziału upraw mających pozytywny wpływ na bilans glebowej materii organicznej oraz zwiększenie udziału różnych upraw w gospodarstwie co przyczyni się do ochrony różnorodności biologicznej.

I 4.8

Ekoschemat - Uproszczone systemy uprawy

Propozycja zmiany

Jednym z warunków przyznania płatności w ramach tego Ekoschematu powinno być utrzymanie pH na odpowiednim poziomie adekwatnym do przypisanej do stanowiska kategorii agronomicznej gleby.

Uzasadnienie:

Przy stosowaniu uproszczonej uprawy podniesienie pH pozwoli na osiągnięcie celu tego Ekoschematu czyli zapobiegnie erozji wodnej i wietrznej, poprawi strukturę i porowatość gleby, wpłynie na lepsze zatrzymywanie wody w glebie i zwiększanie zawartości substancji organicznej w wierzchniej warstwie gleby, ograniczy parowania wody z gleby oraz straty azotu w czasie zimy.

I 4.9

Ekoschemat - Zagospodarowanie resztek pożniwnych w formie mulczu (matowania)

Propozycja zmiany:
Jednym z warunków przyznania płatności w ramach tego Ekoschematu powinno być utrzymanie pH na odpowiednim poziomie adekwatnym do przypisanej do stanowiska kategorii agronomicznej gleby.

Uzasadnienie:
Realizowane w ramach interwencji zagospodarowania resztek pożniwnych sprzyjające poprawie bilansu materii organicznej, jak również ograniczeniu erozji wodnej i wietrznej możliwe jest tylko jeśli osiągnięte dzięki wapnowaniu właściwości fizyczne, chemiczne i biologiczne są optymalne.

I 4.14

Ekoschemat - Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin

Propozycja zmiany:
Jednym z warunków przyznania płatności w ramach tego Ekoschematu powinno być utrzymanie pH na odpowiednim poziomie adekwatnym do przypisanej do stanowiska kategorii agronomicznej gleby.

Uzasadnienie:
Tylko pod tym warunkiem będziemy mogli mówić o racjonalnym, uzależnionym od faktycznych potrzeb, nawożeniu roślin, co przyczyni się do ograniczenia nadmiernego stosowania nawozów i ich ewentualnego przedostawania się do cieków wodnych.

I 4.15

Biologiczna ochrona upraw

Proponowana zmiana:

Forma i wysokość wsparcia: płatność roczna przyznawana do powierzchni gruntów objętych ekoschematem. Poziom wsparcia: refundacja 60% kosztów poniesionych na zakup preparatów biologicznej ochrony roślin udokumentowanych na podstawie faktur VAT wystawionych na beneficjenta pomocy. W przypadku konieczności pozostawienia płatności w formie dopłaty do powierzchni objętej ekoschematem stawka powinna wynosić nie mniej niż 800 zł / ha.

Budżet: zwiększenie budżetu do 100 mln euro

Produkcja: owoce i warzywa

Opis wymagań i interwencji:
Zastosowanie na określonej uprawie zabiegu z wykorzystaniem biologicznej ochrony roślin przy użyciu preparatów mikro- lub makrobiologicznych oraz innych produktów nawozowych takich jak biostymulatory czy preparaty poprawiające właściwości gleby.
Jako metody biologiczne należy rozumieć zabieg z zastosowaniem:

- mikrobiologicznego środka ochrony roślin, zgodnie z etykietą tego środka, lub
- zabieg z zastosowaniem makroorganizmów, które nie podlegają w Unii Europejskiej obowiązkowi rejestracji, wymienionych na liście opracowanej w tym celu, lub
- zabieg z zastosowaniem biostymulatorów w rozumieniu Rozporządzenia 2019/1009 UE zgodnie z ich przeznaczeniem.

Celem interwencji jest ograniczenie stosowania chemicznych środków ochrony roślin, co będzie miało pozytywny wpływ na ochronę różnorodności biologicznej i zmniejszy depozycję chemicznych środków ochrony roślin do środowiska.

Uzasadnienie:
Propozycja zwiększenia łącznej kwoty przeznaczonej na ekoschemat do 100 mln euro (co stanowi 10% środków zaproponowanych np. w ramach ekoschematu I.4.4 dot. planu nawożenia). Zaproponowane 2,2 mln euro, w porównaniu z innymi budżetami na ekoschematy, w tym na uprawę ekologiczną jest znikome i nie spełni swojej roli. Biologiczne środki ochrony roślin mogą wspierać zarówno rolnictwo zrównoważone jak i ekologiczne i pomóc w spełnieniu wymogów EZŁ. Ponadto produkcję owoców i warzyw cechuje duża chemizacja, dlatego warto wspomóc w szczególności ten sektor albo zawęzić kryteria dostępu tylko dla tego sektora.. Niezmiernie potrzebne jest wsparcie dla biologicznych środków ochrony roślin dla producentów owoców i warzyw, aby upowszechnić ich stosowanie, gdyż obecnie zainteresowanie nimi jest niewielkie, ze względu na częstą słabszą skuteczność tych środków niż chemiczne alternatywy.

Ponadto istotne jest, aby *Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027* obejmował zarówno środki biologicznej ochrony roślin jak i pozostałe biologiczne produkty nawozowe, takie jak biostymulatory czy preparaty poprawiające właściwości gleby stanowiące alternatywne rozwiązanie dla chemicznych środków ochrony roślin i nawozów.

DZIAŁANIA INWESTYCYJNE

I 10.1.1

Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje)

Proponowana zmiana:
W zakresie interwencji: rozszerzenie dotacji również dla małych i średnich gospodarstw do 200 ha.

Uzasadnienie:
Ograniczenie dotacji tylko na produkcję ekologiczną w wariancie a) wyklucza gospodarstwa, które chciałyby produkować w **modelu rolnictwa zrównoważonego** – z poszanowaniem dla

klimatu i środowiska, natomiast z uwagi na model produkcji jest dla nich nieuzasadniona ekonomicznie decyzja przejścia na produkcję ekologiczną. Rolnictwo zrównoważone potrzebuje również wsparcia na rozwiązania cyfrowe w postaci dotacji, aby sprostać wymogom Europejskiego Zielonego Ładu i być konkurencyjnym na rynku. Korzyści ekonomiczne i środowiskowe rolnictwa zrównoważonego powodują, że powinno być on mocno wsparte w Planie. Wymogi rolnictwa zrównoważonego może spełnić zdecydowanie więcej rolników w Polsce niż te dla rolnictwa ekologicznego. W rezultacie korzyści dla środowiska i klimatu będą większe dzięki wsparciu także tego modelu rolnictwa, a nie tylko rolnictwa ekologicznego. W naszej ocenie Polska powinna się stać liderem rolnictwa zrównoważonego w Unii Europejskiej.

l 10.1.4

Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu – rolnictwo zrównoważone

Proponowana zmiana:

Budżet: zwiększenie budżetu do 427 ml euro wsparcia ogółem.

Dodanie w nazwie interwencji zwrotu „rolnictwo zrównoważone".

Uzasadnienie:
Zwiększenie budżetu w ramach kluczowej interwencji dla inwestycji do ochrony środowiska i klimatu przyczyni się do wzmocnienia spełnienia wymogów Europejskiego Zielonego Ładu przez Polskę. Znaczący wzrost cyfryzacji wśród rolników pozostaje niezbędny do tego, by skutecznie ograniczyć wpływ rolnictwa na środowisko i emisje gazów cieplarnianych m.in. poprzez optymalizację nawożenia i stosowania środków ochrony roślin.

Ze względu na znaczenie tej interwencji, proponujemy rozłożenie wsparcia w ramach interwencji 10.1.1 i 10.1.4 równomiernie.

Uzasadnienie do dodania „rolnictwa zrównoważonego" znajduje się w naszych uwagach dodatkowych.

UWAGI DODATKOWE

Definicja rolnictwa zrównoważonego:

Uzasadnienie:
W projekcie Planu brakuje nawiązania bezpośrednio do rolnictwa zrównoważonego, które nie jest tym samym co rolnictwo ekologiczne. Polska powinna się stać liderem rolnictwa zrównoważonego w Unii Europejskiej.

Rolnictwo zrównoważone budzi coraz większe zainteresowanie wśród rolników w Polsce i jest już rozpoznawane przez konsumentów w Polsce, na co wskazuje raport „Zrównoważona żywność w Polsce" opublikowany przez firmę Accenture i Polskie Stowarzyszenie Rolnictwa Zrównoważonego w Polsce „ASAP" w czerwcu br. Według wyników badania w ramach ww.

raportu 76% Polaków uważa, że producenci żywności powinni korzystać z surowców pochodzących z upraw rolnictwa zrównoważonego.

Rolnictwo zrównoważone to wszelkie działania ograniczające wpływ rolnictwa na środowisko, umożliwiające bardziej efektywne i przyjazne dla środowiska wykorzystanie zasobów, np. gleby, ziemi, wody, maszyn, środków ochrony roślin, nasion, nawozów czy energii, przy zachowaniu opłacalności produkcji rolniczej i jej akceptacji społecznej (Źródło: Polskie Stowarzyszenie Rolnictwa Zrównoważonego „ASAP").

Ponadto upowszechnienie żywności z upraw zrównoważonych przyczyni się do realizacji ambitnych celów strategii „Od pola do stołu" dot. zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego oraz jakości wytwarzanej żywności, jak również celu 9 WPR dot. poprawy reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, zapobiegania marnotrawieniu żywności, jak również dobrostanu zwierząt.

Korzyści ekonomiczne i środowiskowe rolnictwa zrównoważonego powodują, że powinno być on mocno wsparte w Planie. Wymogi rolnictwa zrównoważonego może spełnić zdecydowanie więcej rolników w Polsce niż te dla rolnictwa ekologicznego. W rezultacie korzyści dla środowiska i klimatu będą większe dzięki wsparciu także tego modelu rolnictwa, a nie tylko rolnictwa ekologicznego.

„Rolnictwo zrównoważone" powinno pojawić się dodatkowo w tytułach interwencji mających wpływ na klimat i środowisko (np. I.10.1.1, I.10.1.2, 1.10.4 oraz ekoschematy, bez rolnictwa ekologicznego), jak również w ramach przewidzianych działań promocyjnych (I 1.13.3). Zwiększyłoby to zdecydowanie rozpoznawanie tego modelu produkcji rolniczej wśród polskich rolników.

Satelitarny system monitorowania obszarów

Warto rozważyć możliwość używania danych satelitarnych z dostępnych już platform cyfrowych, które używają aktualnie polscy rolnicy, do kontroli przed i po 2024 r. Pozostajemy do Państwa dyspozycji, aby opowiedzieć więcej o możliwościach takich platform dla satelitarnego monitorowania obszarów.

Propozycja dodatkowego ekoschematu:

Kod interwencji: I 4.18 (propozycja nowej interwencji)

Interwencja: Ekoschemat – Odmiany odporne i tolerancyjne

Kod interwencji	I 4.15
Nazwa interwencji	**Ekoschemat – Odmiany odporne i tolerancyjne rzepaku**

Fundusz	EFRG - Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji
Rodzaj interwencji	Systemy na rzecz klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt (*art. 28 projektu rozporządzenia o Planach strategicznych WPR*).
Wskaźnik produktu	O.6b Liczba jednostek (ha lub jednostek przeliczeniowych inwentarza) dla ekoschematu
Zakres terytorialny	Cały kraj Z uwagi na to, że produkcja rzepaku z wykorzystaniem kwalifikowanego materiału siewnego o wykazanych cechach odporności lub tolerancji na czynniki biotyczne wpływa na zachowanie równowagi biologicznej oraz zmniejsza depozycję środków ochrony roślin do środowiska, wskazane jest stosowanie tej interwencji w całej Polsce.
Powiązane cele szczegółowe	Cel 6 Przyczynianie się do zatrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu Cel 9 Poprawa reakcji unijnego rolnictwa na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym wysokiej jakości, bezpiecznej i bogatej w składniki odżywcze żywności, produkowanej w sposób zrównoważony, ograniczenie marnowania żywności a także poprawa dobrostanu zwierząt i zwalczanie oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe
Potrzeba(-y), na którą(-e) odpowiada interwencja	CS 6. P 2. - Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów CS 9. P 2. - Zrównoważone stosowanie środków ochrony roślin i nawozów
Wskaźnik (wskaźniki) rezultatu	R.37.Udział powierzchni użytków rolnych objętych wspieranymi zobowiązaniami szczegółowymi, które prowadzą do zrównoważonego stosowania pestycydów w celu zmniejszenia zagrożeń i wpływu pestycydów, takich jak wyciek pestycydów.
Opis wymagań interwencji, które zapewniają efektywny wkład w realizację Celu(ów) Szczegółowego	Zastosowanie kwalifikowanego materiału siewnego rzepaku ozimego i jarego o wykazanych cechach odporności lub tolerancji na czynniki biotyczne (choroby, szkodniki) potwierdzonych w badaniach COBORU. Celem interwencji jest ograniczenie stosowania chemicznych środków ochrony roślin w uprawie rzepaku, co będzie miało pozytywny wpływ na ochronę różnorodności biologicznej i zmniejszy depozycję chemicznych środków ochrony roślin do środowiska. Wsparcie przyczyni się do złagodzenia trudności występujących w produkcji rzepaku w kontekście nasilającej się presji patogenów na jego uprawy wobec ograniczanej dostępności środków ochrony roślin opartych na substancjach aktywnych pochodzenia chemicznego. Interwencja zwiększy konkurencyjność sektora oleistych, a przede wszystkim

	pozwoli na zniwelowanie ryzyka ograniczania produkcji rzepaku ze względu na brak efektywnej możliwości ochrony uprawy i związane z tym zmniejszenie efektywności ekonomicznej tej produkcji polowej. Rolnicy na początku sezonu wegetacyjnego będą zgłaszali gotowość zastosowania kwalifikowanego materiału siewnego rzepaku o cechach odporności lub tolerancji na czynniki biotyczne, a następnie wypełnią tę deklarację. Wsparcie będzie ukierunkowane na zakup materiału siewnego ze szczególnym uwzględnieniem tych gatunków roślin uprawnych szczególnie narażonych na ryzyko spadku plonowania i wymagających przez to intensywnej ochrony.
Opis warunków kwalifikowalności	• Beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą • Minimalne wymagania: 1 kwalifikujący się ha/200 EUR przyznanych płatności związanych do zwierząt • Działka deklarowana do wsparcia, o minimalnej powierzchni 0,1 ha, musi być położona na gruntach będących kwalifikującymi się hektarami
Beneficjent	Rolnik aktywny zawodowo.
Forma i wysokość wsparcia	Płatność roczna przyznawana do powierzchni gruntów rolnych objętych ekoschematem. Szacowana stawka: 150 zł/ha
Metoda obliczania planowanych jednostkowych kwot wsparcia	Niemniej ostateczna wysokość stawki będzie wynikiem założonej kwoty na ekoschemat oraz wnioskowanej powierzchni do objęcia wsparciem w danym roku.
Ocena pomocy państwa	Interwencja nie wykracza poza art. 42 TFUE i nie podlega ocenie pod kątem pomocy państwa
Ocena WTO	Green Box - ust. 5 załącznika nr 2 do Porozumienia WTO w sprawie rolnictwa.

Kod Interwencji	Interwencja	Środki	Produkt – liczba hektarów
I.4.18 *(propozycja nowej interwencji)*	Ekoschemat - Odmiany odporne i tolerancyjne rzepaku	PLN 30 mln (około 6,66 mln EUR)	200 000